

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення
відповідальності за ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження
порнографічних предметів малолітнім і неповнолітнім, та удосконалення
інших положень статті 301»
(реєстр. № 9623-1 від 31.08.2023 р.)*

Законопроект розроблено з метою «посилення захисту малолітніх та неповнолітніх осіб у питаннях збуту серед них творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм порнографічного характеру та удосконалення положень статті 301 Кримінального кодексу України (далі – КК України) з метою приведення їх у відповідність до реального стану суспільних відносин у цій сфері».

Визнаючи необхідність удосконалення підстав відповідальності за кримінальні правопорушення проти моральності, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Зміни норм кримінального закону, а особливо ті, що спрямовані на посилення кримінальної відповідальності, повинні базуватися на результатах ґрунтовного аналізу практики застосування відповідної статті КК України, зокрема даних, які б доводили недостатню ефективність чинної редакції КК України, наявність проблем у застосуванні його норм, наявність випадків, коли справді небезпечні діяння залишалися безкарними внаслідок недосконалості закону.

Наведені в пояснювальній записці до законопроекту твердження на кшталт: «...відносини, передбачені даною статтею, змінюються в умовах сьогодення, осучаснюються та відповідно потребують удосконалення законодавчих норм, під охороною яких вони перебувають», «у більшості країн світу виготовлення та розповсюдження порнографії на побутовому рівні, а саме в особистих некорисливих мотивах, не є суспільно небезпечним... пом'якшення відповідальності певних дій, передбачених статтею 301 Кримінального кодексу України, може виглядати доречним» не можуть вважатися достатнім обґрунтуванням доцільності пропонованих законодавчих новел.

Оцінюючи проект із погляду простоти, зрозумілості й ефективності його положень для застосування на практиці, слід констатувати, що у запропонованому вигляді проект буде досить важко застосовувати з огляду на нечіткість і некоректність його формулювань.

Так, у проекті використано різну термінологію для визначення поняття предмета злочину, передбаченого статтею 301 КК України – у назві статті та її частинах ідеться про твори, зображення, інші предмети порнографічного характеру, кіно- та відеопродукцію, комп'ютерні програми порнографічного характеру, а в частині 2 Примітки – про порнографію як про «...цинічну, непристойну фіксацію статевих актів... або спеціальну демонстрацію... антиетичних сцен статевого акту...». Такий підхід унеможливорює розуміння

обов'язкових об'єктивних ознак складу кримінального правопорушення, що негативно впливатиме на якість правозастосування.

Основою для правового оформлення відповідальності за дії, пов'язані з дитячою порнографією, є стаття 9 ратифікованої Україною Конвенції про кіберзлочинність, відповідно до положень якої: «Кожна Сторона вживає такі законодавчі та інші заходи, які можуть бути необхідними для встановлення кримінальної відповідальності у відповідності до її внутрішнього законодавства за навмисне вчинення, без права на це, наступних дій: вироблення дитячої порнографії з метою її розповсюдження за допомогою комп'ютерних систем; пропонування або надання доступу до дитячої порнографії за допомогою комп'ютерних систем; розповсюдження або передача дитячої порнографії за допомогою комп'ютерних систем; набуття дитячої порнографії за допомогою комп'ютерних систем для себе чи іншої особи; володіння дитячою порнографією у комп'ютерній системі чи на комп'ютерному носії інформації».

Пропоноване проектом визначення поняття «порнографії» як «вульгарно-натуралістичної, цинічної, непристойної фіксації статевих актів, самоцільної або спеціальної демонстрації геніталій, антиетичних сцен статевого акту, сексуальних збочень, зарисовок з натури, які мають на меті викликати сексуальне збудження» не узгоджується з пунктом с) статті 2 Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (ратифікованого Законом України № 716-IV від 03.04.2003 р.) щодо поняття «дитячої порнографії», а отже, не відповідає принципу правової визначеності в контексті чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм.

Також редакція частини другої статті 301 КК України проекту фактично дублює ознаки об'єктивної сторони складу злочину, описаного в диспозиції частини першої цієї ж норми.

До концептуальних недоліків законопроекту слід віднести наявність безальтернативних санкцій у частинах першій, третій та четвертій статті 301 КК України, що не відповідає принципам справедливості, законності, диференціації кримінальної відповідальності та рівності осіб перед законом та правилам оптимізації обсягу покарання при побудові кримінально-правових санкцій.

Реакція пропонованої частини п'ятої статті 301 КК України унеможлиблює чітке розуміння підстав, за наявності яких особа не підлягає кримінальній відповідальності за статтею 301 КК України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.